

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 7.8.2006
KOM(2006) 443 galutinis

**KOMISIJS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**DĖL
TRANSEUROPINIŲ ENERGETIKOS TINKLŲ GAIRIŲ ĮGYVENDINIMO
2002–2004 M.**

Remiantis Sprendimo 1229/2003/EB 11 straipsniu

{SEK(2006) 1059}

Ši ataskaita parengta remiantis 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo 1229/2003/EB, nustatančio tam tikras transeuropinių energetikos tinklų gaires ir panaikinančio Sprendimą 1254/96/EB, 11 straipsniu¹.

Šioje įgyvendinimo ataskaitoje trumpai apžvelgta struktūra, kuria grindžiama transeuropinių energetikos tinklų (TEN-E) politika, gairių taikymo sritis bei tikslai ir aprašyta 2002–2004 m. užtikrinta įgyvendinimo pažanga. Rengiant ataskaitą, remtasi informacija, gauta iš perdavimo sistemos operatorių ir valstybių narių ekspertų.

Šios ataskaitos priede pateikta išsami informacija apie elektros ir dujų tinklų sujungimų įgyvendinimą 2002–2004 m.

1. TEN-E politikos struktūra

Energijos tiekimo saugumas ir vidaus energijos rinkos funkcionavimas yra pagrindiniai politikos tikslai. Jie įtraukti į transeuropinių energetikos tinklų gairės (TEN-E), kuriomis siekiama sukurti iš tikrųjų europinio pobūdžio elektros ir dujų tinklą, geriau sujungiant suskaidytus nacionalinius tinklus.

Europos Sąjungos politika dėl transeuropinių tinklų yra paremta trimis kertiniais akmenimis: teisiniu TEN pagrindu, EB sutarties 154–156 straipsniais, kurie buvo įvesti Europos Sąjungos sutartimi, reglamentu dėl TEN finansinės paramos² ir Gairių sprendimu dėl energetikos TEN, kuriame nurodyti svarbiausi prioritetinių projektų ir bendro intereso projektų dalykai.

Sutartyje nustatytų Bendrijos veiksmų tikslas – skatinti nacionalinių tinklų sujungimą ir sąveiką bei prieigą prie tokių tinklų atvirų ir konkurencingų energijos rinkų sąlygomis.

Gairėse pristatyti Bendrijos veiksmų tikslai, taikymo sritis ir uždaviniai, prieduose pateikiami projektų sąrašai. Gairėse nurodyti tinkamumo kriterijai, pagal kuriuos projektams galima suteikti finansinę paramą. Todėl pagal finansinį reglamentą paramą galima suteikti tam tikram aiškiai apibrėžtų bendrus interesus atitinkančių projektų skaičiui.

2. TEN-E gairės

Europos bendrijos TEN-E gairės, į kurias įtrauktas bendrus interesus atitinkančių projektų sąrašas, buvo priimtos 1996 m. Jis buvo atnaujintas du kartus: 1997 m. ir 1999 m. Dabartinis persvarstytas gairių tekstas įsigaliojo 2003 m. birželio mėn. Jame nurodyti pagrindiniai prioritetinių ir bendrus interesus atitinkančių projektų dalykai ir šioje ataskaitoje nagrinėjamas jų įgyvendinimas.

Transeuropinių energetikos tinklų diegimo tikslas – garantuoti veiksmingą vidaus energetikos rinkos funkcionavimą ir sanglaudą Europos Sąjungoje, stiprinant tiekimo saugumą ir apsaugant aplinką. Nacionalinių tinklų sujungimas ir papildomų sujungimų diegimas tarp valstybių narių yra integracijos dalis kuriant Europos energijos perdavimo tinklą. Itin svarbu

¹ OL L 176, 2003 7 15, p 11.

² OL L 228, 1995 9 23, p. 1, 1995 m. rugsėjo 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2236/95, nustatantis bendrąsias taisykles dėl Bendrijos finansinės pagalbos teikimo transeuropinių tinklų srityje, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1159/05 (OL L 191, 2005 7 22, p. 16.)

baigti atrinkti prioritetinius projektus, kurie yra tarptautinio pobūdžio arba daro didelę įtaką tarptautiniams perdavimo pajėgumams.

Prioritetiniuose projektuose atsižvelgiama į sujungimus, būtinus vidaus rinkos veiksmingam funkcionavimui ir energijos tiekimo saugumui užtikrinti. Iššūkiai diegiant elektros energijos ir dujų tinklus yra skirtingi:

i) esami elektros sujungimai didžiąja dalimi nepakankami, norint toliau plėsti mainus ir prekybą. Taigi 2002 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime Barselonoje valstybių ir vyriausybių vadovai susitarė valstybėms narėms nustatyti tikslą, pagal kurį elektros energijos tinklų sujungimų lygis turėtų siekti bent 10 % valstybių narių įdiegtų pajėgumų iki 2005 m.

ii) Kalbant apie gamtines dujas, per ateinantį 20–30 metų laikotarpį didės priklausomybė nuo dujų importo. TEN-E politikoje nustatytas pamatuotas tikslas iki 2013 m. užtikrinti papildomą 70 mlrd. kubinių metrų dujų importą iš išteklių Rusijoje, Šiaurės Afrikoje, Kaspijos jūros regione ir Viduriniuose Rytuose. Šiuo metu svarbiausios gamtinių dujų tiekėjos yra Norvegija, Rusija ir Šiaurės Afrika. Ateityje papildomais svarbiais tiekėjais taip pat taps Kaspijos jūros, Vidurinių Rytų ir Persijos įlankos regionai. Šie šaltiniai sudaro natūralius tranzito maršrutus.

Šiuos iššūkius atitinkančios prioritetinių projektų kryptys aprašytos priedo 1 skyriuje.

2.1. TEN-E projektų apibrėžimas ir prioritetų nustatymas

Bendrijos veiksmai, susiję su energetikos tinklų kūrimu, apima svarbiausius elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo tinklus, išskyrus skirstomuosius tinklus.

Projektas gali atitikti bendrus interesus, jeigu jis atitinka gairėse nustatytus tikslus ir prioritetus bei yra potencialiai ekonomiškai perspektyvus. Įtraukiant projektą į bendrus interesus atitinkančių projektų sąrašą, būtina tinkamai įvertinti jo poveikį aplinkai.

Nors iš pradžių dešimt projektų, vadinamųjų „Eseno projektų“, priimtų Europos Vadovų Tarybos susitikime Esene 1994 m. gruodžio mėn., laikyti būtinais, labai greitai šis sąrašas buvo išplėstas taikant **požiūrį „iš apačios į viršų“** ir 1999 m. apėmė jau apie 200 bendrus interesus atitinkančių projektų. 2003 m. priimtame projektų sąrašė buvo patvirtinta daugiau negu 220 projektų.

Naujausioje redakcijoje įvesta projektų hierarchija. Be bendro sujungimų gerinimo, reikia numatyti sukurti specialius tinklų sujungimo mazgus ir suteikti jiems didelį prioritetą. Dėl to buvo pakeista strategija, kurioje dabar taikomas **požiūris „iš viršaus į apačią“** atsižvelgiant į aukščiausius prioritetus. Dėl to 2003 m. birželio mėn. priimtame Gairių sprendime dėl energetikos, be bendrus interesus atitinkančių projektų, nustatytos prioritetinių projektų kryptys. Tokiu būdu TEN-E programoje atsižvelgta į didėjančią priklausomybę nuo dujų importo, dėl kurios labai padidėja gamtinių dujų transportavimo pajėgumas ir išryškėja didesnių elektros energijos tinklų sujungimo tarp valstybių narių pajėgumų poreikis, nes tokie pajėgumai užtikrintų patikimesnį ir veiksmingesnį energetinės sistemos veikimą bei padėtų išvengti tiekimo pertrūkių.

1 ir 2 pav. parodytos prioritetinių projektų kryptys. Yra akivaizdus poreikis sujungti atskirus elektros energijos rinkos sektorius ir sukurti papildomus dujų tiekimo maršrutus.

2.2. TEN-E gairių reikšmė

Ataskaitoje ir jos prieduose parodyta pažanga, kuri padaryta diegiant energijos perdavimo infrastruktūrą atsižvelgiant į Europos Sąjungos transeuropinių energetikos tinklų (TEN-E) politikos tikslus. Svarbiausias aspektas yra tai, kad projektų tipologija buvo pakeista patikslinant 2003 m. birželio mėn. Tarybos ir Europos Parlamento priimtas gaires. Kadangi patvirtinimui ir diegimui buvo reikalingi ilgesni laikotarpiai, paprastai nuo 5 iki 10 metų, nuspręsta, kad į analizę reikėtų įtraukti ir 1996–2000 m. laikotarpį. Buvo sujungtos naujoji ir senoji klasifikacijos. Taigi įgyvendinimo ataskaita parengta remiantis projektų tipologija pagal 2003 m. birželio mėn. priimtą Gairių sprendimą.

Be to, priede pateikta svarbi informacija apie jau įsigaliojusiose gairėse išvardytus projektus ir apie sutartis, sudarytas atsižvelgiant į TEN-E biudžetą. Su šiais klausimais susijusiose lentelėse pateiktus duomenis 2005 m. patvirtino TEN-E komiteto paskirti valstybių narių ekspertai.

3. Įgyvendinimo pažanga

Nuo 1996 m. dujų ir elektros energijos sektoriuose taikomi skirtingi projektų įgyvendinimo modeliai. Pvz., dujų tiekimo saugumas tinkamai valdomas iki dabar, bet dėl elektros gamybos pajėgumų ir tinkamų sujungimų trūkumo tam tikros linijos yra labai perkrautos, o 2003 m. netgi kelis kartus buvo nutrūkęs elektros energijos tiekimas.

Iš 1994 m. sudaryto Eseno projektų sąrašo penki konkretūs dujų projektai greitai buvo įgyvendinti. Jie apėmė svarbiausius dujotiekius Alžyras–Marokas–Ispanija ir Rusija–Baltarusija–Lenkija–ES bei naujuosius dujotiekius Graikijoje, Portugalijoje ir Ispanijos pietuose bei vakaruose.

Iš penkių konkrečių elektros energijos projektų du projektai buvo įgyvendinti sėkmingai: sujungimas tarp Portugalijos šiaurės regiono ir Ispanijos bei Italijos ir Graikijos sujungimas. Kiti trys projektai neįgyvendinti dėl su administraciniais leidimais susijusių sunkumų (Prancūzijos–Italijos ir Prancūzijos–Ispanijos projektų atveju) arba dėl statybų sprendimo trūkumo (Danijos rytų ir vakarų regionų sujungimo atveju). Tokia tendencija tęsėsi įgyvendinant 1996–2001 m. įdiegtus projektus: 18 projektų dujų sektoriuje ir 6 projektai elektros sektoriuje.

3.1. Įgyvendinti projektai

3 ir 4 pav. (išsami informacija pateikta priedo 1 ir 2 lentelėse) nurodyti po 2001 m. įgyvendinti projektai: 45 elektros energijos projektai, daugelis kurių įgyvendinta Ispanijoje, Portugalijoje ir pietryčių Europoje, ir 16 dujų projektų. Keturiolika šių projektų gavo paramą pagal sutartis iš TEN-E biudžeto.

Tam tikri tarptautiniai projektai (ir projektai, turintys didelės įtakos tarptautiniam perdavimui), kurie yra prioritetiniai, apima elektros tinklų sujungimus kryptimis EL.1, EL.2, EL.3, EL.4, EL.6 ir EL.7 bei dujų tinklų sujungimus kryptimis NG.2 ir NG.4, kaip parodyta 3 ir 4 pav.

3.2. Kuriami projektai

3 ir 4 pav. (išsami informacija pateikta priedo 2 ir 3 lentelėse) nurodyti šiuo metu kuriami projektai. Į sąrašą įtraukta 14 elektros energijos projektų, daugelis kurių vykdytini Ispanijoje ir Portugalijoje, ir 11 dujų projektų. Devyni iš šių projektų gavo paramą pagal sutartis iš TEN-E biudžeto.

Tie tarptautiniai projektai (įskaitant vieną projektą, turintį didelės įtakos tarptautiniam perdavimui), kurie yra prioritetiniai, apima elektros energijos sujungimus kryptimis EL.3, EL.4, EL.6 ir EL.7 bei dujų sujungimus kryptimis NG.3 ir NG.4, kaip parodyta 3 ir 4 pav.

3.2.b Papildomų tarptautinių sujungimų poveikis

Įgyvendintų ir kuriamų tarptautinių sujungimų poveikis vertinamas atsižvelgiant į priedo 2 ir 4 lentelėse nurodytą pajėgumų padidėjimą. Elektros tinklų sujungimų atveju jis vertinamas pagal grynuosius papildomus pajėgumus, susijusius su svarstomosios šalies grynaisiais perdavimo pajėgumais.

Belgijos atveju 900 MVA grynujų pajėgumų padidėjimas, pridėjus papildomą Avelino–Avelgemo liniją į Prancūziją, atitinka 16 % tikrųjų grynujų perdavimo pajėgumų. Italijos atveju padidėjimas dėl fazės poslinkio Rondisone ir baigtas įgyvendinti sujungimas su Šveicarija sudaro 22 % grynujų perdavimo pajėgumų. Dvi sujungimo su Ernestinovo Kroatijoje linijos sudaro 38 % grynujų perdavimo pajėgumų. Dvi papildomos Portugaliją ir Ispaniją jungiančios linijos gali perimti didžiąją grynojo perdavimo iš Ispanijos ir į Ispaniją dalį. Tai reiškia, kad netekus vienos linijos, antroji vis dar turės pakankamai pajėgumų reikiamam energijos kiekiui perduoti. Todėl Portugalijoje labai padidėja tiekimo saugumas.

Dėl šių papildomų linijų labai padidėja elektros energijos mainai. Visų pirma, Portugalija šiuo metu jau viršija 10 % sujungimo pajėgumų tikslą. Tačiau kitos šalys, tarp kurių yra Ispanija, Italija, Graikija, Airija ir Jungtinė Karalystė, vis dar neatitinka šio tikslo. Tai rodo būtinybę stiprinti tiekimo saugumą Bendrijoje, sprendžiant elektros tinklų perkrovos problemas, ir patenkinti tikruosius perdavimo poreikius rinkoje. Vadinasi, vis dar reikalingi papildomi tarptautiniai elektros sujungimai prioritetinėmis kryptimis.

Kalbant apie dujų tinklų sujungimus, pajėgumų padidėjimas matuojamas milijardais kubinių metrų per metus (mlrd. m³ per metus). 2 ir 4 lentelėse parodyta, kad naujieji dujotiekiai iš Libijos į Italiją, iš Alžyro į Ispaniją ir iš Šiaurės jūros į Jungtinę Karalystę padidina importą iki 20 mlrd. m³ per metus. Veikiantys arba statomi suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) terminalai dar padidina importą iki 50 mlrd. m³ per metus.

Tai sudaro didelę papildomo daugiau kaip 200 mlrd. m³ per metus importo į ES dalį, kuri bus reikalinga nuo 2020 m., bet papildomiems dujų importo pajėgumams apsaugoti ir pajvairinti vis dar bus reikalingi nauji dujotiekiai.

3.3. Patvirtinimo etapas

Projektų įgyvendinimo patvirtinimo etapas apima daugelį klausimų ir gana ilgą uždavinių sąrašą, kuris turi būti sudarytas prieš užbaigiant patvirtinimo etapą. Į patvirtinimo etapo projektų sąrašą (išsami informacija pateikta priede) įtraukta 80 projektų: 61 elektros ir 19 dujų perdavimo projektų. Dvidešimt devyni iš šių projektų gavo paramą pagal sutartis iš TEN-E biudžeto.

Didelis šių projektų skaičius reiškia, kad patvirtinimo procedūrų supaprastinimas yra itin svarbus, norint paspartinti įgyvendinimą, visų pirma, didelę reikšmę Europai turintiems tarptautiniams projektams.

Kabelinė jungtis tarp Estijos ir Suomijos (ESTLINK) yra pirmas ir kol kas vienintelis Baltijos šalių su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis elektros tinklų sujungimas. Taigi motyvų baigti šį sujungimą buvo daug. Įgyvendinimas truko iš viso 7 metus, iš kurių 3 metus truko patvirtinimo etapas, ir tik dveji metai buvo skirti statyboms.

Italijos ir Šveicarijos S. Fiorano–Robbia sujungimo įgyvendinimo planas pradėtas 1992 m. 2001 m. atliktos techninio ir aplinkosauginio pagrįstumo studijos. Atlikus pagrįstumo studijas ir parengus preliminarų projektą, prasidėjo ilgas ir sudėtingas patvirtinimo procesas. Verta paminėti, kad projektas buvo patvirtintas, įgyvendinus tam tikras kompensavimo ir poveikio aplinkai sušvelninimo priemones, tokias kaip esamų oro linijų išmontavimas naujojo projekto įgyvendinimo teritorijoje. Naujoji linija buvo baigta 2004 m. pabaigoje (praėjus 12 metų). Ji pradėta naudoti 2005 m. sausio 20 d.

Šie pavyzdžiai patvirtina, kad elektros energijos linijų atveju bendroji projekto trukmė yra 5 metai, jeigu nėra kliūčių arba priešinimosi. Netgi nesant didelių kliūčių, pasirodo, kad daugelyje naujesnių projektų atotrūkis tarp pirminio planavimo ir naudojimo pradžios paprastai yra apie 10 metų. Esant tikroms kliūtims ir priešinimuisi, projektai pasiekia statybų etapą po maždaug 12–20 metų (kaip pavyzdį galima pateikti Bescano (Ispanija)–Baixas (Prancūzija) projektą, kuris vis dar nėra suderintas). Pasitaiko, kad projektai taip ir nepradedami įgyvendinti net po 10 arba daugiau metų trunkančių diskusijų, pavyzdžiui, Lienz (Austrija)–Cordignano (Italija) linija.

Visuomenės nuomonė apie aukštosios įtampos oro linijų riziką ir poveikį labai skiriasi nuo nuomonės apie dujotiekių projektų, kurie paprastai trunka trumpiau, riziką ir poveikį. Pastaruoju metu pareikšta prieštaravimų dėl SGD terminalų statybų tiek vietiniu, tiek regioniniu lygmeniu. Rosignano (Italija) terminalo atveju, nepaisant to, kad nacionaliniu lygmeniu buvo sudaryta sutartis, projektui labai priešinosi Rosignano vietos savivaldybė, kuri norėjo, kad tam tikros terminalo dalys būtų pastatytos kitoje jos teritorijos vietoje, toliau nuo pakrantės. Po trejų papildomo poveikio aplinkai vertinimo metų sprendimas atrodo galimas, ir greitai galėtų prasidėti statybos.

3.4. 2002–2004 m. padaryta pažanga

Kalbant apie dujų tinklą, pradėtas naudoti svarbus Prancūzijos ir Ispanijos sujungimas bei naujieji suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) terminalai Kartaginoje, Bilbao, ir Barselonoje, Ispanija. Be to, Italijoje, Ispanijoje, Graikijoje ir JK statomi keli SGD terminalai. Taip pat pradėtas naudoti naujas dujotiekis iš Libijos į Italiją (Sicilija).

Svarbiausieji projektai, kurie šiuo metu yra patvirtinimo etape: dujotiekis iš Kaspijos jūros per Turkiją į Austriją, Graikijos ir Italijos sujungimas bei Danijos, Vokietijos ir Švedijos sujungimas, daugelis SGD terminalų Italijoje ir Ispanijoje bei požeminė saugykla Ispanijoje.

Kalbant apie elektros energijos tinklą, padidinti esamo Prancūzijos ir Italijos sujungimo pajėgumai, pradėtas naudoti iki šiol neegzistavęs Prancūzijos ir Belgijos sujungimas bei naujoji linija tarp Italijos ir Šveicarijos, papildomi sujungimai tarp Ispanijos ir Portugalijos, pietryčių Europoje, tarp Švedijos ir Norvegijos, Suomijos ir Rusijos, Airijoje ir Danijoje. Be to, statomi Suomijos ir Estijos povandeninis sujungimas, naujas Bulgarijos ir buvusios

Jugoslavijos Respublikos Makedonijos sujungimas, linijos tarp Ispanijos ir Portugalijos bei linijos Airijoje.

Svarbiausieji projektai, kurie šiuo metu yra patvirtinimo etape: sujungimai tarp Prancūzijos ir Ispanijos, Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės, pietryčių Europoje, įskaitant sujungimus tarp Graikijos bei Bulgarijos, buvusios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos ir Turkijos, tarp Vokietijos ir Lenkijos, Vokietijos ir Austrijos, Austrijos ir Vengrijos bei Austrijos ir Čekijos.

Projektų įgyvendinimas prioritetinėmis kryptimis 2002–2004 m. išsamiai aprašytas priede.

Be to, projektų įgyvendinimas nutolusiuose regionuose gavo veiksmingą paramą iš TEN-E biudžeto (išsami informacija pateikta priede).

3.5. Bendrijos finansavimas

1995–2004 m. iš TEN-E biudžeto skirta 174 mln. eurų parama. Didžioji šio biudžeto dalis išleista studijoms bendrai finansuoti.

Suteiktą paramą būtų tikslinga įvertinti atsižvelgiant į prioritetines kryptis. Kalbant apie 2001–2004 m. prioritetiniams projektams išleistą sumą, šiems projektams skirta apie 64 % turimo biudžeto. Didžioji šios sumos dalis, būtent 62,8 %, išleista dujų tinklui, o mažesnė dalis, 37,2 %, – elektros tinklams.

Šie skaičiai patvirtinti 2004 m., paskelbus kvietimą teikti pasiūlymus, kuris buvo parengtas remiantis 2003 m. birželio mėn. priimtomis gairėmis, kai finansavimui atrinktiems prioritetiniams projektams buvo skirta beveik 64 % viso biudžeto. Dujų tinklams skirta 65 % biudžeto, kurie buvo išleisti prioritetiniams projektams. Šie skaičiai rodo, kad anksčiau nustatyti prioritetai atitinka 2003 m. sprendime apibrėžtas prioritetines kryptis.

Iš to aišku, kad 2003 m. nustatytų prioritetinių krypčių pasirinkimas atitinka reikalaujamą energetikos infrastruktūros tobulinimą Europos lygmeniu. Antra, tai rodo, kad įgyvendinant prioritetinius projektus, galima susitelkti prie svarbiausios politinės ir finansinės paramos.

3.6. Lemiamas TEN-E biudžeto vaidmuo

Metinio TEN-E biudžeto dydis labai kuklus atsižvelgiant į reikalaujamas investicijas, t. y. 0,2–0,5 % (priedo 1 ir 3 lentelėse pateikti duomenys apie bendrosioms sąnaudoms suteiktą TEN-E paramą). Tačiau tyrimams suteikta parama gali būti itin svarbi planuojant projektus nutolusiuose regionuose arba salose. Su tam tikrais klausimais susijęs įmanomumo ir inžinerinis tyrimas yra labai svarbus, kad šie projektai galėtų prasidėti, ir gali sutrumpinti sprendimo dėl statybų priėmimo laiką. Be to, tokių projektų įgyvendinimą skatina parama inovacinėms elektros perdavimo technologijoms, tokioms kaip požeminių linijų tiesimas arba naudojimas geležinkeliais ir kelių tuneliais kartu. Finansinė parama patvirtinimo etape taip pat paspartina projektą ir gali padėti priimti sprendimą dėl statybų. Kaip išsamiai aprašyta priede, tarptautiniams projektams suteikta didelė parama iš TEN-E biudžeto. Keliais, gerai pagrįstais atvejais buvo įmanoma suteikti paramą statybų etape. Tais atvejais labai svarbus aspektas yra ne finansinio įsikišimo dydis, o plačiai skelbiamos žinios apie aukšto lygio paramą per TEN-E biudžetą. Kai trūkstama sujungimo grandis nėra ilga ir dėl to bendrosios projekto sąnaudos yra mažos, TEN-E dalis gali siekti 10 %, o kitais atvejais – mažiau.

Konkreči TEN-E parama inovacinėms technologijoms:

Kabelinės technologijos:

Parama suteikta keliems povandeninių kabelių projektams (iš jų ilgiausia veikianti povandeninio kabelio linija yra Nyderlandų ir Norvegijos sujungimas, įskaitant Škotiją su Anglija jungiantį kabelį), siekiant daugiau panaudoti elektros gamybą pasitelkiant atsinaujinančius energijos šaltinius ir kelis povandeninius kabelius skirtingoms rinkoms arba saloms su pagrindine sinchronine sistema sujungti. Naujojo požiūrio laikomasi diegiant metalu apgaubtas elektros linijas su dujų izoliacija (toliau – „MAELDI“, angl. GIL) prie Europos krantų jūroje pastatytiems vėjo galią naudojančioms galios jėgainėms sujungti.

Aukštosios įtampos linijų ir geležinkelių (kelių) tunelių sinergija:

Suteikta parama tyrimui apie galimybę sukurti naują sujungimą per Brenner perėjos tunelį tarp Austrijos ir Italijos bei integruotai naudoti elektros ir geležinkelių transportą Liono–Turino greitojo eismo geležinkelių tunelyje. Išsamiai nagrinėjama naujosios kabelių arba MAELDI technologijos galimybė.

Europos dimensijos energetinės sistemos studijos:

Dėl strateginės svarbos 75 % tinkamumo kriterijus atitinkančių sąnaudų skiriama tyrimams apie sujungimus ir sąsają tarp išplėstinės vakarų sinchroninės sistemos, Elektros perdavimo koordinavimo sąjungos (UCTE) ir rytų sinchroninės zonos, įskaitant Rusijos (kartu su Kaliningrado sritimi) Bendrąją energetikos sistemą (UPS), Baltarusijos, Ukrainos Sujungtųjų energetikos sistemų (IPS), Moldovos, Gruzijos, Azerbaidžiano energetikos sistemų, Baltijos šalių IPS ir kitų su jomis sujungtų sistemų. Šis galimybių tyrimas pateiks svarbios informacijos įgyvendinimo sprendimui priimti.

Kitas pavyzdys yra projektas, kuriame nagrinėjami nauji Elektros perdavimo koordinavimo sąjungos ir CENTREL (Rytų Europos) sistemų sujungimai.

3.7. EIB paskolos ir kita Bendrijos parama

Kaip paaiškinta priede, energetikos infrastruktūrai skiriama didelė parama teikiant EIB paskolas arba paramą iš kitų Bendrijos šaltinių. Tačiau nemenka šios paramos dalis dažnai skiriama energetikos infrastruktūrai apskritai, įskaitant skirstomuosius tinklus, o ne vien tik sujungimams.

4. Išvados

Remdamasi priede pateikta ataskaita, Komisija daro šias bendras išvadas:

- Įgyvendinamas tikslas susitelkti prie paramos prioritetiniams projektams.

Tai, kad 2001–2004 daugiau negu 60 % TEN-E paramos skirta prioritetiniams projektams, rodo, kad 2003 m. nustatytos prioritetinės kryptys atspindi reikalaujamą perdavimo infrastruktūros tobulinimą.

- Su įgyvendinimu susijusioms koordinavimo priemonėms TEN-E politikoje turėtų būti suteiktas ypatingas prioritetas.

Norint paspartinti projektų įgyvendinimą, ypatingą dėmesį reikia skirti išsamiam pažangos stebėjimui ir reguliariam keitimuisi informacija apie tarptautinius sujungimus. Europos koordinatoriaus skyrimas, kaip numatyta TEN-T gairėse dėl perdavimo, galėtų būti tinkama priemonė. Ji pasiūlyta patikslinant TEN-E gaires.

- Politinė parama naudojant TEN-E žymenį tampa vis svarbesnė, siekiant garantuoti visuomenės pritarimą ir paspartinti patvirtinimo procedūrą. Tačiau pastebėta, kad patvirtinimo procedūros lieka didelė problema, nes atotrūkis tarp pirminio planavimo ir naudojimo pradžios paprastai yra apie 10 metų.

Perdavimo sistemų operatorių atsiliepimai rodo, jog tai, kad Bendrija išreiškė konkrečius interesus Europos mastu, yra lygiai taip pat svarbu, kaip finansinė parama, ir tai taip pat gali padėti užtikrinti, jog statybos prasidės laiku.

- Ilgame bendrus interesus atitinkančių projektų sąrašė palyginti daug gerokai pažengusių projektų, bet negavusių didelės paramos iš TEN-E. Tačiau išsamiau išnagrinėjus tarptautinius sujungimus, visų pirma, prioritetinėmis kryptimis, nustatyta, jog šiame poklasyje buvo svarbus TEN-E programos poveikis (žr. priedo 2 ir 4 lenteles).

- TEN-E biudžetas, nors jis yra palyginti mažas, labai padėjo vykdam šią veiklą:

- projektų inicijavimas nutolusiuose regionuose arba salose,

- projektai, tiriantys galimą inovacinių technologijų taikymą, arba

- sprendimų dėl statybų konkrečiuose projektuose skatinimas.

- Europos investicijų bankas (EIB) gali atlikti pagrindinį vaidmenį, glaudžiau integruojant ES dujų ir elektros energijos rinkas. Dujų ir elektros perdavimo infrastruktūros finansavimas jau yra tradicinė EIB veikla, kurią įgyvendinant prioritetinius projektus jis turėtų vykdyti dar aktyviau.

- Paaikškėjo, kad prioritetinių krypčių ir projektų sąrašų peržiūra³ sudaro prielaidą padidinti paramą glaudesniam naujų valstybių narių ir valstybių kandidačių sujungimui užtikrinti.

Įtraukus dešimt valstybių narių, įstojusių 2004 m. gegužės 1 d., į prioritetinius projektus, reikia atnaujinti prioritetines kryptis. Siūloma TEN-E gairių peržiūra apima atitinkamas prioritetinių projektų kryptis.

Svarbiausios išvados dėl elektros energijos ir dujų tinklų yra šios:

Elektros energijos tinklai:

- Prioritetiniuose projektuose atsižvelgiama į tarptautinės prekybos svarbą liberalizuojant elektros rinką. Atsižvelgiant į Barselonoje nustatytą 10 % tikslą, sujungimai vis dar nepakankami, nors tam tikra pažanga padaryta.
- Jau įrengti sujungimai ir dar statomi sujungimai labai padės išvengti perkrovos prioritetiniuose koridoriuose. Visų pirma, perdavimo pajėgumus gerokai padidina

³ Komisijos pasiūlymas dėl TEN-E gairių peržiūros COM (2003) 742 galutinis, 2003 12 10.

tarptautiniai sujungimai tarp Prancūzijos ir Belgijos (EL.1), tarp Italijos ir Šveicarijos bei fazės keitimas tarp Italijos ir Prancūzijos (EL.2), kelios linijos tarp Portugalijos ir Ispanijos (EL.3), tarptautinės linijos pietryčių Europoje (EL.4), Airijos ir Šiaurės Airijos perdavimo pajėgumus didinantys sujungimai (EL.6), sujungimai tarp Danijos ir Vokietijos, Suomijos ir Estijos, Suomijos ir Rusijos bei Švedijos ir Norvegijos (EL.7)

Dujų tinklai:

- Prioritetiniuose projektuose atsižvelgiama į tarptautinės prekybos svarbą liberalizuojant dujų rinką.
- Jau įrengti sujungimai ir dar statomi sujungimai labai padės padidinti dujų importo pajėgumus prioritetinguose koridoriuose. Visų pirma, importo pajėgumus gerokai padidina tarptautinis dujotiekio sujungimas iš Alžyro per Maroką (NG.2), iš Turkijos į Graikiją arba Austriją (NG.3) ir keli nauji SGD terminalai (NG.4) Ispanijoje, Italijoje, Graikijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

Diagramų pavadinimai:

1 pav. Su elektros tinklais susijusių prioritetingų projektų kryptys.

2 pav. Su dujų tinklais susijusių prioritetingų projektų kryptys.

3 pav. Elektros tinklų įgyvendinimo pažanga nuo 2001 m.

4 pav. Dujų tinklų įgyvendinimo pažanga nuo 2001 m.